

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Спесивцевої Олени Олександрівни на тему “Правове регулювання унітарної патентної охорони в Європейському Союзі”
(подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 29
“Міжнародні відносини” за спеціальністю 293 “Міжнародне право”)

Актуальність теми дослідження.

1. червня 2023 року в Європейському Союзі розпочала своє функціонування унітарна система патентної охорони. Держави-члени ЄС мають розуміння того, що ця система постане ефективним та вигідним ринково-орієнтованим інструментом для Європейського Союзу. Втім, процес становлення системи був довготривалим, супроводжувався переговорами між державами та їх намаганнями знайти компромісне рішення. Компромісу досягнути не вдалося, адже серед держав велися дискусії про неготовність поглиблювати інтеграцію у сфері патентної охорони. Втім, застосувавши механізм посиленої співпраці, держави заклали фундамент для створення системи, яка стала єдиним у своєму роді механізмом організації *sui generis*. Регулювання системи відбувається відповідно до законодавства ЄС, національного законодавства держав, які беруть участь в механізмі посиленої співпраці, Європейської патентної конвенції, Угоди про Уніфікований патентний суд, а правовою основою для становлення унітарної системи патентної охорони стала стаття 118 Договору про функціонування Європейського Союзу, яка є свідченням того, що для створення та функціонування внутрішнього ринку у межах ЄС необхідне становлення унітарної системи патентної охорони, централізованого механізму видачі патенту та створення дієвого інструменту контролю за дотриманням патентних прав.

Реформування національного патентного законодавства та наближення його до законодавства ЄС є умовою вступу України до Європейського Союзу. Безумовно, як кандидату на вступ до Європейського Союзу Україні слід запровадити високі стандарти охорони патентних прав, що сприятиме розвитку зони вільної торгівлі між Україною та ЄС та створенню сприятливих інструментів розширення кордонів для винахідників. Саме тому, актуальною проблематикою є необхідність проведення аналізу розвитку відносин між Україною та ЄС від партнерства до статусу кандидата у члени ЄС, вивчення нормативно-правової основи цих відносин на предмет зобов'язань України щодо реформування патентного законодавства та здійснення аналізу кроків України щодо наближення національного законодавства до права ЄС, у тому числі у до новоствореної унітарної системи патентної охорони в ЄС.

Враховуючи це, варто зауважити, що комплексного дослідження унітарної системи патентної охорони в Європейському Союзі, аналізу її становлення, характерних рис, оцінки перспектив приєднання до неї України, здійснено не було, що і стало підставою для проведення дослідження Спесивцевою Оленою Олександрівною.

Таким чином, вивчення унітарної системи патентної охорони, стан розвитку патентного законодавства в Україні, рівень наближення його до законодавства ЄС має високий рівень актуальності, а результати дисертаційного дослідження є цінними як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Дисертаційне дослідження Спесивцевої Олени Олександрівни узгоджується з планом науково-дослідних робіт кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого відповідно до цільової комплексної програми "Теоретичні та практичні проблеми сучасного міжнародного права та іноземного конституційного права" (номер держреєстрації 0111u000954).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій.

Спесивцева Олена Олександрівна провела комплексне, всебічне, ґрунтовне наукове дослідження у сфері міжнародного права та проаналізувала

етапи становлення системи патентної охорони на європейському континенті, порядок та умови застосування механізму посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони, дослідила національні та регіональні системи патентної охорони як основу для формування унітарної системи патентної охорони в ЄС, проаналізувала положення Регламенту 1257/2012 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони та Регламенту 1260/2012 Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони щодо відповідних положень про переклад, дослідила нормативно-правову основу для становлення Уніфікованого патентного суду, надала характеристику його правовій природі, принципам діяльності та організаційній структурі, з'ясувала співвідношення природи Уніфікованого патентного суду з правовим порядком Європейського Союзу та визначила особливості його кооперації з Судом справедливості ЄС. Зокрема, дисертантка проаналізувала етапи становлення системи патентної охорони в Україні, розвиток відносин між Україною та ЄС від партнерства до статусу кандидата у члени ЄС, вивчила нормативно-правову основу цих відносин щодо зобов'язань України щодо реформування патентного законодавства, встановила кроки України щодо наближення національного законодавства до права ЄС та перспективи участі України в системі унітарної патентної охорони в ЄС.

Структура роботи є логічною та гармонійною, дозволяє послідовно розкривати проблематику дисертаційного дослідження та вирішувати поставлені завдання. Тема дисертаційного дослідження є новою, актуальною в умовах європейської інтеграції та наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Висновки, пропозиції та рекомендації є обґрунтованими та достовірними. Вбачається, що дисертанткою ґрунтовно здійснено дослідження та опрацьовано велику кількість наукових джерел та нормативно-правових актів.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків та рекомендацій та їх достовірність.

Положення, висновки та рекомендації, які були висвітлені Спесивцевою Оленою Олександрівною, характеризуються високим рівнем новизни, адже вперше було запропоновано комплексне дослідження унітарної системи патентної охорони в Європейському Союзі, висвітлено характерні риси унітарної системи патентної охорони в ЄС та здійснено оцінку перспектив приєднання до унітарної системи України, встановлено та охарактеризовано риси Європейського патенту з унітарним ефектом, наведено комплексну характеристику Уніфікованого патентного суду.

Заслуговує на увагу те, що дисертанткою вперше було визначено перспективу участі України в системі унітарної патентної охорони в ЄС. Спесивцева Олена Олександрівна визначила фактори, з якими пов'язана така участь та запропонувала ухвалення актуальної національної стратегії розвитку інтелектуальної власності та системи патентної охорони в Україні.

Необхідно також зазначити, що як результат роботи над дисертаційним дослідженням набули подальшого розвитку положення щодо пріоритетного значення розвитку унітарної системи патентної охорони в Європейському Союзі, а також ефективного функціонування Уніфікованого патентного суду, для процвітання інновацій, залучення інвестицій та конкурентоспроможності європейських підприємств, розширення співробітництва України з ЄС у сфері патентної охорони, та щодо оцінки необхідності внесення змін до додатків Угоди про асоціацію щодо внесення зобов'язань по наблизенню регулювання здійснення патентної охорони в Україні до відповідного регулювання в ЄС, обсягу заходів з наблизення законодавства України до законодавства ЄС у сфері патентної охорони, який не обов'язково має бути деталізований в Угоді про асоціацію.

Наукова новизна та практична цінність одержаних результатів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вироблені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані під час розробки

стратегії розвитку та функціонування системи патентної охорони. Зокрема висновки, пропозиції та рекомендації можуть використовуватись у нормотворчій діяльності – як теоретичне підґрунтя при розробленні законодавчих норм у галузі патентного права та обґрунтування проектів нормативно-правових актів з питань співпраці України та ЄС у сфері інтелектуальної власності та наближення національного законодавства до законодавства ЄС; у науково-дослідницькій роботі – у процесі проведення подальших наукових досліджень щодо правового регулювання патентної охорони в Європейському Союзі та Україні; у навчальному процесі – при розробці навчально-методичних матеріалів, викладанні навчальних дисциплін «Міжнародне публічне права», «Міжнародне право інтелектуальної власності», «Право Європейського Союзу» тощо; у правовиховній та інформаційно-аналітичній сфері – для актуалізації розглянутих у дисертації питань серед працівників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та для поширення знань про патентну охорону серед науковців, студентів та всіх зацікавлених суб'єктів.

Повнота викладення наукових результатів дисертаційного дослідження.

За результатами дослідження здобувачкою опубліковано 10 наукових праць. З них 4 наукові статті у наукових фахових виданнях України та тези 6 доповідей на науково-практичних конференціях. Тож, згідно з вимогами нормативно-правових актів дослідження пройшли незалежну апробацію.

Дискусійні положення та зауваження.

Теоретична та практична цінність висновків, рекомендацій та пропозицій дисертаційного дослідження Спесивцевої О.О. є високою, а здійснений аналіз є глибинним та комплексним. Втім, слід звернути увагу на дискусійні положення дисертаційного дослідження.

1. Зважаючи на те, що мовне питання стало одним найпроблематичніших при становленні унітарної системи патентної охорони в ЄС, було ухвалено Регламент 1260/2012 про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони щодо відповідних положень

про переклад. Зазначений Регламент був детально проаналізований дисертанткою в підрозділі 2.2 дисертаційного дослідження. З огляду на те, що Регламент було прийнято з метою уникнення мовної дискримінації щодо держав-членів ЄС та з метою створення максимально спрощених та вигідних умов для винахідників щодо отримання ними Європейського патенту з унітарним ефектом, вбачається за необхідне розкриття більш практичного аспекту застосування цього Регламенту, визначення актів, які прийняті на його виконання, та інституцій, який сприяють реалізації положень Регламенту.

2. Потребує додаткової аргументації висновки авторки щодо того, як саме формування унітарної системи патентної охорони в Європейському Союзі дозволить забезпечити функціонування внутрішнього ринку без кордонів і сприятиме розвитку економіки та інноваційних технологій в регіоні.

3. Третій розділ дисертаційного дослідження було присвячено аналізу етапів становлення системи патентної охорони в Україні як незалежній державі, аналізу кроків України щодо наближення національного законодавства до права ЄС визначенню актуального стану імплементації *acquis* ЄС, аналізу перспектив участі України в унітарній системі патентної охорони в ЄС як кандидата на вступ до ЄС. Втім, у дисертаційному дослідженні можна було б більшу увагу присвятити окремим питанням щодо оцінки ризиків, які можуть постати перед Україною на шляху до участі в унітарній системі патентної охорони в Європейському Союзі, і запропонувати шляхи зменшення їх негативного впливу на державу. Зокрема, більш детально дослідити, які нормативно-правові акти мають бути прийняті, які специфічні економічні, політичні та інші чинники необхідно врахувати.

4. Дисертанткою зазначено про те, що “існує очікування, що створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності, сприятиме формуванню єдиного підходу до вирішення спорів, що стосуються інтелектуальної власності” (с. 173). Втім, дисертанткою недостатньо досліджено питання становлення та функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні. Зокрема, з урахуванням того, які зміни необхідно внести до норм чинного

законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності, зобов'язань України за Угодою про асоціацію, Угодою ТРІПС, наявної потреби у вдосконаленні забезпеченні в уніфікації судової практики.

Наведені зауваження не применшують загальної позитивної оцінки дослідження. Дисертаційна робота Спесивцевої О.О. засвідчує фаховість та компетентність здобувачки.

Загальний висновок.

Дисертація Спесивцевої О. О. "Правове регулювання унітарної патентної охорони в Європейському Союзі", подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 29 "Міжнародні відносини" за спеціальністю 293 "Міжнародне право", відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії у галузі знань 29 "Міжнародні відносини" за спеціальністю 293 "Міжнародне право".

29.01.2024

Рецензентка:

кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри права Європейського Союзу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Маринів Іванна Ігорівна

Підпис *Маринів І. І.*
Засвідчую
Нач.ВК *Маринів І. І.*
29 *01* *2024* р.